

**ИЗЛОЖБИ В ЦЕНТРАЛНАТА СГРАДА НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА
НАУКИТЕ**

Лидия Чолпанова, E-mail: refer1@cl.bas.bg

**100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН
(Институт за български език – 20 октомври-5 ноември)**

**Институтът за български език „Проф. Любомир Андрейчин” почете 100-годишнината
на своя патрон с изложба
Августа Манолева**

В периода 20 октомври 5 ноември в Централната сграда на БАН Институтът за български език представи експозицията „100 години от рождението на проф. д-р Любомир Андрейчин — доктор на Ягелонския университет в Краков, професор на СУ „Св. Климент Охридски”, член-кореспондент на БАН”, с която отбеляза кръглата годишната на своя патрон. Богато подредените витрини представят не само научния принос на известния езиковед и акценти от

биографията му, но показват и неговия духовен свят. Всичко върви паралелно: книги, ръкописи, дипломи, автентични отметки, стенографски бележки, снимки, картички, преводи на художествена литература (Quo vadis на Х. Сенкевич, Сизифов труд от Ст. Жеромски), грамофонни плочи, страстта към фотографията, театъра, лични вещи,

ордени и др. Началото на изложбата естествено припомня неговия известен род: Иван Андрейчин — завършил литература във Франция, първият действащ председател на Съюза на писателите (Ив. Вазов е почетен председател); Стефан Андрейчин — толстоистът; учителите Андрей и Еким — четиримата братя на бащата Димитър, най-малкият, учил лесовъдство в Германия.

Макар да започва следването си под натиск в Агрономо-лесовъдския факултет, след първи курс Любомир Андрейчин сам се премества в специалността Славянска филология и слуша лекциите на известните професори Стоян Романски, Стефан Младенов, Любомир Милетич, които поставят основите на познанията му по българско езикознание. Полският период е най-важният в живота на учения. Той е изпратен, още преди да е взел държавните си изпити, в Ягелонския университет, Краков за да поеме лектората по български език към специалността “Славистика”. Тук подготвя и защитава докторската си дисертация на тема *Kategorie znaczeniowe koniugacji bułgarskiej* (Смислови категории на българското спрежение). Пише и първите си езиковедски изследвания, докладвани на заседание на Езиковедската комисия на Полската академия на науките.

И понеже началото на кариерата му в България е свързано с гимназиалното обучение, то и първите трудове, с които се заема са учебниците (ценни помагала и до днес, дори за университетите). След като става най-напред доброволен асистент, а след това е назначен и за редовен асистент при Катедрата по славянски литератури в Историко-филологическия факултет на СУ, излиза неговият приносен в българската лингвистика труд „Основна българска граматика” (завършена през 1942 г.). С избирането му за професор при Катедрата по български език през 1950 г., започва работа и като нещатен сътрудник в Института за български език при БАН. След година вече е зам.-директор на Института, а през 1957 г. става директор. В Университета чете лекции по съвременен български език — Морфология, по създадения от него предмет История на българския книжовен език и води курса Увод в езикознанието. Оглавява списанието „Български език”.

В изложбата се представени и многобройните речници, в които е съавтор, самостоятелните му и в съавторство трудове като „На езиков пост”, „Езикови тревоги”, „Проблеми на българската книжовна реч”, „Език и стил на Иван Вазов”, „Из историята на нашето езиково строителство”, за да се стигне до подготовката на последния „Строители и ревнителите на родния език” (наречена от него Пантеон).

Проф. Андрейчин ни показва как науката може да служи на езиковата практика и да бъде в помощ на образоваността на обществото. Този стремеж стимулира учения за създаването на трите важни опори: националната служба “Езикови справки и консултации”, действаща и до днес; списание „Български език” — научният орган на всички българисти; рубриката „Родна реч” по БНР.

Целият архив на изтъкнатия езиковед грижливо е запазен от сина му архитект, доц. д-р Димитър Андрейчин. С ценни вещи в изложбата участват: проф. Венче Попова, която е най-близо до професора, през цялата му научна кариера и е един от двамата му първи асистенти. С нея е започнал последната книга „Строители и ревнителите на родния език”, която тя сама довършва и издава. Проф. Стефана Стойкова (дългогодишен зам.-директор на Института за фолклор при БАН и съпруга на видния диалектолог проф. Стойко Стойков, с когото Андрейчин е близък приятел), доц. д-р Лили Грашева, Литературен институт при БАН, медиевистката проф. Ангелина Минчева, СУ „Св. Климент Охридски”, племенница на Л. Андрейчин.

Откриването на изложбата беше поводът за представянето на специалното Приложение на сп. „Български език”, посветено на професор д-р Любомир Андрейчин — С почит към строителя и ревнителя на родния език.